

ВСТУП

Віра Церкви ґрунтується на Божому Об'явленні. У Новому Завіті повнота Об'явлення досягнута в єдинородному Сині, який споконвіку в лоні Отця і Отця об'являє (Йо. 1, 18). Водночас Христос – правдивий Бог і правдива людина – об'являє у Собі також і образ досконалої людини. Повнотою об'явлення Бога є воскресіння Ісуса Христа, яке стало джерелом християнського життя. Таким чином, у центрі всіх богословських дискусій та рефлексій, як у часи перших християн, так і сьогодні, перебуває особа Ісуса Христа. З Нього виводить свою ґенезу християнство та, зокрема, богослов'я. Тому Кардинал Вальтер Каспер у книзі «Ісус Христос», вслід за багатьма попередниками у сфері христології, дає поштовх до подальших богословських міркувань про Ісуса Христа, Якого можна «вивчати безконечно, заглиблюючись знову і знову».

Для сучасних християн актуальним є питання: чи сьогодні ми здатні пізнати справжнього Ісуса Христа? Чи ми йдемо за Христом, чи ми знаємо Того, Кого називаємо Сином Божим? Ісус Христос та проблематика Його ідентичності знаходяться у центрі пошуку віри та спасіння. Вальтер Каспер окреслює сучасний стан Церкви, у якій християни знаходять спасіння, як кризу власної тотожності. Виходячи з того, що рацією і сенсом Церкви є Ісус Христос, Церква може віднайти власну ідентичність лише осмисливши особу Боголюдини. Водночас христологія здатна розв'язати еkleзіологічні та екуменічні виклики, що постали перед Церквою після II Ватиканського Собору.

Отже, актуальність даного дослідження тотожна актуальності питання «ким є Ісус Христос для нас сьогодні?» і впливає із проблематики нашої віри та спасіння. А відповідь на це питання є спробою осмислити особу Спасителя та роль віри у Нього в сучасному світі. Таким чином осмислення Ісуса Христа торкається кожного християнина, а це вимагає постійної богословської дискусії та нових опрацювань.

Тема нашої дипломної праці: «Христологія Кардинала Вальтера Каспера за книгою "Ісус Христос"». На основі книги ми спробуємо об'єктивно розкрити провідні мотиви та нові концепції автора на тлі сучасної христології. Ця дипломна праця досліджує основні етапи історичного розвитку христології та головні точки христологічного вчення у світлі христології Вальтера Каспера.

Через те, що богослов'я Кардинала Каспера не обмежується тільки христологією, а обсяг даного дослідження обмежується певними формальними рамками, то в нашому аналізі ми звернемо увагу лише на христологічний аспект вчення Вальтера Каспера. Тому предметом нашого дослідження є пошук особливостей у христології даного богослова та порівняння його вчення на тлі історичного розвитку із сучасними концепціями. Таким чином, об'єктом дослідження є книга Вальтера Каспера «Ісус Христос», яка безпосередньо розкриває вчення автора про Ісуса Христа.

З точки зору об'єкту та предмету даного дослідження, метою дипломної праці є аналіз христології Кардинала В. Каспера, а саме: показ його оцінки історичного розвитку вчення про Ісуса Христа та представлення накреслених ним перспектив у христології. Мотивом зацікавлення твором В. Каспера «Ісус Христос» стало те, що цей твір позбавлений схоластичної сухості і, водночас, містить систематичний виклад вчення про

Ісуса Христа. Зважаючи на поставлену мету, її досягнення проходитиме через розв'язання наступних завдань:

- проаналізувати та показати історично-догматичний розвиток христології у період від Новозавітньої Христології до Вселенського Собору в Халкедоні та сучасний стан христологічної доктрини;
- висвітлити погляди Вальтера Каспера щодо історично-догматичного розвитку христології та її сучасного обличчя;
- дослідити особливості основних питань христології Кардинала Каспера (Боговтілення, Боголюдськість, Воскресіння) та порівняти їх із іншими авторами.

З огляду на поставлені завдання, дана праця поділяється на: вступ, два розділи, висновки та список використаної літератури. Такий поділ відповідає поставленій меті і допомагає розкрити тему в повному обсязі.

У першому розділі ми розглянемо думки Вальтера Каспера щодо історично-догматичного розвитку христології в новозавітню та святоотцівську добу. Однак, для кращого осмислення вчення даного богослова, акцент буде дещо зміщено на більш детальне ознайомлення із новозавітньою христологією та христологією святих отців Церкви, яка була виражена на Вселенських Соборах. Спробуємо окреслити причини та обставини розвитку христологічної доктрини у ХХ ст. Наведемо та порівняємо основні христологічні концепції та їхніх представників, використовуючи систематизацію Кардинала Каспера. У другому розділі розглянемо внесок автора у христологію, проаналізувавши головні питання сучасної проблематики. Зокрема, перший пункт вивчає розуміння Вальтером Каспером Боговтілення та мети сходження (кенозису) Сина Божого на землю, акцентуючи на Його земному житті. Наступний пункт розглядає проблематику особової єдності двох природ в Ісусі Христі, висвітлюючи питання Богосинівської свідомості та поєднання свободи Бога і людини. Останній пункт має за мету окреслити розуміння воскресіння Ісуса Христа. Відштовхуючись від великодньої віри перших учнів, спробуємо дістатися до суті Воскресіння – піднесення та прославлення Христа.

Джерельною літературою для даної теми послужила монографія Вальтера Каспера «Ісус Христос», у якій автор безпосередньо подає своє вчення про Ісуса Христа. Для кращого висвітлення та порівняння христології Кардинала Каспера в основному ми опиратимемося на його ще один твір «Бог Іисуса Христа», а також на твори німецьких богословів: Карла Ранера, Кристофа Шьонборна, Рудольфа Шнакенбурга; російських православних авторів: Йоана Мейєндорфа, Сергія Булгакова; грецького православного богослова – Христоса Яннараса; протестантського автора – Карла Барта та інших.

У дипломній роботі застосовано аналітичний метод для аналізу джерел. Синтетичний метод виражений у синтезі думок різних богословів, необхідному для повноти висвітлення проблематики. Порівняльний метод та метод співставлення використано для порівняння із протестантськими, російськими та грецькими православними богословами. У нашому дослідженні ми не розкриваємо всю повноту христологічного вчення Кардинала Вальтера Каспера і не висвітлюємо усі можливі історичні та сучасні аспекти формування христології. Тому дана робота не претендує на всесторонній аналіз христології Каспера, тут, швидше, мета полягає у тому, щоб на основі вибраних прикладів вчення представити особливість христологічного синтезу Вальтера Каспера.

ВИСНОВКИ

У представленій дипломній роботі ми мали на меті дослідити христологію Кардинала Вальтера Каспера за книгою «Ісус Христос». При цьому зауважили особливість богословської думки кардинала на тлі сучасності. В результаті аналізу книги можна зробити наступні висновки.

Стержнем сучасної христології, як зазначає Вальтер Каспер, є розуміння особи Ісуса Христа для кожного з нас сьогодні. Саме вчення про Ісуса Христа є пріоритетом для сучасної Церкви, яка перебуває у пошуку «власної тотожності» та переосмисленні шляхів до об'єднання християн. Важко чітко визначити особисте відношення кожного християнина до Ісуса Христа, але ще важче відповісти на питання «Ким є Ісус Христос для нас сьогодні?». Пошуком відповіді на це питання стала книга Кардинала Вальтера Каспера, яка є джерельною літературою для вивчення та розкриття у нашій праці христології автора.

У першому розділі дипломної роботи проаналізовано найдавнішу христологію та її історично-догматичний розвиток від часів ранньої Церкви до IV Вселенського Собору в Халкедоні. Цей аналіз необхідний для кращого розуміння сучасних христологічних течій, які ми проаналізували у третьому пункті першого розділу. Відштовхуючись від поділу Вальтером Каспером христології на висхідну та нисхідну, ми окреслили христологію синоптичних Євангелій та христологію Логоса. Щодо першої, то її характерною особливістю є ідея, присутня у всіх синоптиків, двох способів існування Христа (істинний Бог та справжня людина), яка поступово розкриває Божество Ісуса Христа. Натомість Христологія Логоса, виражена в Євангелії від Йоана, являє собою більш зрілий етап христологічного розвитку. Вальтер Каспер підкреслює, що христологія Логоса є ствердженням тотожності буття Ісуса Христа Сина Божого із буттям Отця.

Важливим моментом у розвитку христологічного вчення, на який звертає особливу увагу Кардинал Каспер, є христологія Апостольських Отців, Апологетів та Отців Церкви. Саме в цей період христологія характеризується динамічністю та гнучкістю у власному формуванні. Свою христологію В. Каспер будує на синтезі вчення Отців Церкви, відштовхуючись від їхніх творів та постанов Вселенських Соборів. Автор чітко вказує на те, що христологія першого тисячоліття стала фундаментом для сучасної христологічної доктрини, тому потребує постійного повернення до джерел та їх осмислення. З іншого боку, Кардинал Каспер аналізує христологічні ересі, вказуючи на їхній позитивний характер для формування богословської доктрини. Для кращого розуміння христології донікейської доби нами було проаналізовано вчення трьох богословів: св. Іриней Ліонського, Тертуліана та Орігена. Ми підкреслили універсальність та глибину христологічних ідей цих письменників, вказавши на подальший розвиток їхніх ідей у період Вселенських Соборів. Іншою характерною рисою формування христології є інкультурація, яку успішно здійснили Святі Отці, запозичивши філософські терміни для вираження віри в Ісуса Христа та надавши їм богословського змісту.

В останньому пункті першого розділу ми окреслили систематизацію та погляд Вальтера Каспера на сучасні течії у христології. Історичні рамки нашого аналізу починаються від II Ватиканського Собору, який став новим поштовхом для христології, окресливши головні напрямки її розвитку. Характерною особливістю сучасної христології став плюралізм

думок та концепцій щодо Ісуса Христа, який, тим самим, засвідчує непізнанність особи Боголюдини.

Отже, важливість знання ранньої христології та її пізнішого синтезу є необхідною умовою для розуміння сучасного пошуку у христологічному вченні. А це дає нам можливість знайти справжню та актуальну відповідь на питання про Ісуса Христа. У другому розділі ми проаналізували догматичні аспекти христології Кардинала Вальтера Каспера, щоб на прикладі конкретного вчення показати христологічні концепції автора. У першому пункті ми окреслили вчення В. Каспера про Боговтілення, порівнявши зі вченням православних та протестантських богословів. Підхід Кардинала Каспера є дещо схожий до протестантського бачення воплощення, що є зумовлено екуменічним рухом, безпосереднє відношення до якого має автор. Однак Каспер не впадає у крайнощі, розглядаючи Боговтілення у двох вимірах: по-перше, воплощення – це прийняття Богом людської природи; по-друге, воплощення також обіймає і все творіння як частину нових – особових відносин, які відтепер існують між Богом і людиною. Поза тим, Вальтер Каспер широко розвиває богослов'я посланництва Месії – проповідування Царства Божого. Тема пришествя Божого Царства є глибоко розвинена на Заході, тому для повноти синтезу ми використали думки італійських та американських богословів. Наступним щаблем праці стало вчення про Боголюдину. Зокрема свою увагу ми зупинили на проблематиці єдності Божества та людськості у Христі та Його унікальному посередництві між Богом та людиною. Ми окреслили вчення Кардинала Каспера про важливість правильного розуміння людського тіла, яке є середовищем вираження людської особи. Питання про спасіння Каспер ставить на тлі напруження між реалізацією людини та її нереалізацією, як можливістю розминутися із власним покликанням. Екзистенційний вимір такого напруження автор ставить на перше місце, акцентуючи на потребі розв'язання проблеми. Для кращого розкриття цієї проблематики ми використали монографію Карла Ранера «Основание веры. Введение в христианское богословие», присвячену екзистенційному виміру віри людини. Таким чином, самореалізація людини, тобто здійснення свого покликання, дає людині перспективу Богосинівства по благодаті, до якого ми всі покликані.

Останньою догматичною точкою, яку ми розглянули, є Воскресіння Ісуса Христа. Саме через призму Воскресіння ми можемо трактувати всі попередні події із земного життя Ісуса Христа. Йдучи за логікою Вальтера Каспера, ми проаналізували Новозавітний контекст Воскресіння, акцентуючи на вірі апостолів та перших християн. Як висновок, ми побачили, що Воскресіння у Новому Завіті є насамперед зустріччю з Богом і досвідченням Бога. У цьому пункті ключовими є слова: «вивищення», «прославлення» та «піднесення». Вони розкривають багатогранність спасенної події Воскресіння, яке стало основою нашого спасіння. Особливістю вчення Вальтера Каспера про Воскресіння Ісуса Христа є поняття християнської свободи, яку він ототожнює із новим життям. Ця свобода складається із свободи від гріха, свободи від смерті та свободи від Закону. Підсумовуючи, Каспер окреслює християнську свободу, плід Воскресіння, як свободу для Бога у Христі Ісусі.

Таким чином, роблячи висновки з усієї дипломної праці, можемо ствердити, що дане дослідження загалом окреслює христологію Вальтера Каспера і розкриває богословський тип мислення та основні христологічні концепції автора на тлі сучасної христології. Отже, наша праця не претендує на детальне розкриття даної проблематики, однак може послужити мінімальним синтетично-аналітичним довідником із христології.

Пізнання підходів Кардинала Каспера може принести великі плоди для формування сучасної христології, тому дана тема потребує подальших і глибших досліджень.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Проблематика сучасної христології	
1.1. Новозавітня Христологія.....	6
1.1.1. Христологія Синоптиків.....	9
1.1.2. Христологія Логоса.....	11
1.2 Розвиток христологічного вчення перших п'яти століть.....	13
1.2.1 Христологія в донікейську добу.....	13
1.2.2. Формування христології на Вселенських Соборах.....	20
1.3 Сучасні напрямки христології.....	25
Розділ 2. Догматичні аспекти христології Кардинала Вальтера Каспера	
2.1. Воплочення Сина Божого.....	33
2.1.1. Бог, об'явлений у тілі.....	33
2.1.2. Пришестя Царства Божого.....	36
2.2 Ісус Христос – Боголюдина.....	40
2.2.1. Єдність божества і людськості у Христі.....	40
2.2.2. Ісус Христос – єдиний Посередник.....	45
2.3 Воскресіння Ісуса Христа.....	47
2.3.1. Новозавітній контекст Воскресіння.....	47
2.3.2. Піднесений і прославлений Христос.....	49
Висновки.....	54
Список використаної літератури.....	57